

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ – Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:** 05/01/2025**ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Α. Πλάτωνος, Πολιτεία, (514a-515c)**

Ἴδε γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένα, ὥστε μένουν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύουσιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶε ἂν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἡναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὁρῶεν;

Ἀνάγκη.

Β. Ἀριστοτέλους, Πολιτικά, Α1.12, 1253a29-39

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἀνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἀνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τάναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσι καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**Α1α.**

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα δύο αποσπάσματα του αρχαίου κειμένου (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- α. Οι δεσμώτες παραμένουν συνεχώς καθηλωμένοι στη θέση τους από την παιδική τους ηλικία.
β. Η ορμή που σπρώχνει όλους τους ανθρώπους στη δημιουργία κοινωνίας είναι έμφυτη.
γ. Η δικαιοσύνη είναι πολιτική αξία και αποτελεί κανόνα της κοινωνίας.
β. Ποιες πηγές φωτός αναφέρονται από τον Σωκράτη στην αλληγορία; Να τις καταγράψετε.
(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Το παραπάνω απόσπασμα της Πλατωνικής Πολιτείας, έχει αλληγορικό περιεχόμενο. Να εντοπίσετε πέντε (5) σημεία του κειμένου που έχουν αλληγορική σημασία και να τα ερμηνεύσετε στο πλαίσιο της πλατωνικής φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Μπαρούχ Σπινόζα, Πολιτική Πραγματεία, Ι.3,6,7

Ο Ολλανδός φιλόσοφος Μπαρούχ Σπινόζα (1632-1677) σε αυτό το έργο του (1675-76) επιχειρεί να αποδείξει πώς πρέπει να θεσμοθετείται μια κοινωνία, ώστε να διατηρηθούν η ειρήνη και η ελευθερία των πολιτών. Υποστηρίζει μία θεωρία του φυσικού δικαίου και αναλύει, όπως ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά, τις τρεις μορφές πολιτευμάτων (μοναρχία, αριστοκρατία, δημοκρατία) με βάση τις επιταγές της λογικής.

Οι άνθρωποι είναι έτσι φτιαγμένοι ώστε δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς να υπόκεινται σε κάποιο δίκαιο, κοινό για όλους [...]. Για να μπορέσει το κράτος να διατηρηθεί, θα πρέπει να οργανωθεί με τέτοιον τρόπο ώστε αυτοί που το διοικούν, είτε καθοδηγούνται από τον λόγο είτε από τα πάθη, να μην έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν κακόπιστα ή πλημμελώς. Δεν αφορούν την ασφάλεια του κράτους τα κίνητρα που οδηγούν τους ανθρώπους να κυβερνούν σωστά, αρκεί να κυβερνούν πράγματι σωστά. [...] Τέλος, εφόσον όλοι οι άνθρωποι, είτε είναι βάρβαροι είτε πολιτισμένοι, συνάπτουν παντού σχέσεις και σχηματίζουν κάποια πολιτική κοινότητα, οι αιτίες και τα φυσικά θεμέλια του κράτους δεν πρέπει να αναζητούνται στα διδάγματα του λόγου, αλλά να συνάγονται από την κοινή φύση ή την κοινή κατάσταση των ανθρώπων.

Μτφρ. Α. Στυλιανού

Να συγκρίνετε την άποψη του Σπινόζα με αυτήν του Αριστοτέλη στο παραπάνω απόσπασμα, για τις αιτίες που οδηγούν τους ανθρώπους να συγκροτήσουν πολιτικές κοινωνίες.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στη Νέα Ελληνική **ένα σύνθετο ουσιαστικό και ένα σύνθετο επίθετο** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, χρησιμοποιώντας κάθε φορά μόνο το δεύτερο συνθετικό: **άπαιδευσίας, καταγείω, εἴσοδον, περιάγειν, συστήσας.**

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Στην Πολιτεία το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο σύμφωνα με τον	α. Πολέμαρχο β. Θρασύμαχο γ. Γλαύκωνα
2. Στο πρώτο στάδιο της αγωγής των φυλάκων επιδιώκεται	α. η εξισορρόπηση της μουσικής αγωγής και των μαθηματικών. β. η μελέτη των μαθηματικών γ. η εξισορρόπηση γυμναστικής και μουσικής αγωγής
3. Στα Πολιτικά η πόλις-κράτος είναι μια κοινότητα που την αποτελούν	α. κυβερνώντες και κυβερνώμενοι β. μέρη που μέσα στο όλον χάνουν τη δική τους φυσιογνωμία γ. όμοια μεταξύ τους στοιχεία
4. Στο έργο Πολιτικά παρακολουθούμε	α. διδασκαλίες του Αριστοτέλη για τη γένεση της πόλης β. διδασκαλίες του Αριστοτέλη για την κατάκτηση των ηθικών αρετών γ. τη διάκριση των μερών της ψυχής
5. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς αναλαμβάνουν την εξουσία	α. λόγω της αριστοκρατικής/ευγενικής καταγωγής τους. β. από αίσθηση καθήκοντος. γ. από ηγετική φιλοδοξία.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Αισχίνη, Κατά Τιμάρχου, 24-26

Ο Αισχίνης αναφέρεται στη λειτουργία των νόμων στην αθηναϊκή πολιτεία και στις προθέσεις του νομοθέτη κατά το σχεδιασμό τους.

σκέψασθε δὴ ὡς καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. οὐκ ἡγνῶει οἷμαι ὁ νομοθέτης ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῷ μὲν εὖ φρονεῖν ἀκμάζουσιν, ἡ δὲ τόλμα ἤδη αὐτοὺς ἄρχεται ἐπιλείπειν διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν πραγμάτων. βουλόμενος δὴ συνεθίσαι τοὺς ἄριστα φρονοῦντας, τούτους ἐπάναγκες περὶ τῶν πραγμάτων λέγειν, ἐπειδὴ ὀνομαστὶ αὐτῶν ἓνα ἕκαστον ἀπορεῖ προσειπεῖν, τῇ ἐπωνυμίᾳ τῆς ὅλης ἡλικίας περιλαβὼν παρακαλεῖ ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ προτρέπει δημηγορεῖν. ἅμα δὲ καὶ τοὺς νεωτέρους διδάσκει αἰσχύνεσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ πάνθ' ὑστέρους πράττειν, καὶ τιμᾶν τὸ γῆρας, εἰς ὃ πάντες ἀφιζόμεθα, ἐὰν ἄρα διαγενώμεθα. καὶ οὕτως ἦσαν σώφρονες οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ῥήτορες, ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης, ὁ τὴν ἀνόμοιον ἔχων ἐπωνυμίαν Τιμάρχῳ τουτῶι, ὥστε ὁ νυνὶ πάντες ἐν ἔθει πράττομεν, τὸ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχοντες

λέγειν, τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι, καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν. μέγα δὲ πάνυ τούτου σημείον ἔργῳ ὑμῖν οἶμαι ἐπιδείξειν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι πάντες ἐκπεπλεύκατε εἰς Σαλαμῖνα καὶ τεθεωρήκατε τὴν Σόλωνος εἰκόνα, καὶ αὐτοὶ μαρτυρήσασθ' ἂν ὅτι ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Σαλαμινίων ἀνάκειται ὁ Σόλων ἐντὸς τὴν χεῖρα ἔχων. τοῦτο δ' ἐστίν, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπόμνημα καὶ μίμημα τοῦ Σόλωνος σχήματος, ὃν τρόπον ἔχων αὐτὸς διελέγετο τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων.

Λεξιλόγιο

εὖ φρονῶ: σκέφτομαι σωστά, ἔχω ὀρθή κρίση

ἐπάναγκες: αναγκαστικά, απαραίτητα, αναπόφευκτα

ὀνομαστί: ονομαστικά

εὐλαβοῦμαι: σέβομαι, δείχνω ευσέβεια, προσέχω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «καὶ οὕτως ἦσαν ... τῶν Ἀθηναίων».

Μονάδες 20

Γ2. Με ποιον τρόπο η πολιτεία προσπαθεῖ να προτρέψει τους μεγαλύτερους σε ηλικία πολίτες να συμμετέχουν στις δημόσιες συζητήσεις;

Μονάδες 10

Γ3.α. «καὶ οὕτως ἦσαν σώφρονες οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ῥήτορες αὐτὸ πράττειν»: να εντοπίσετε τα επίθετα και να τα μεταφέρετε στον συγκριτικό βαθμό, διατηρώντας την πτώση, τον αριθμό και το γένος(μον. 4)

β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

σκέψασθε: το γ' ενικό οριστικής ενεστώτα και παρατατικού στην ίδια φωνή

ἐπιλείπειν: τον ίδιο τύπο στον αόριστο β' ενεργητικής φωνής.

αἰσχύνεσθαι: το β' ενικό της οριστικής του παθητικού αορίστου β'.

ἀφιζόμεθα : το απαρέμφατο του παρακειμένου.

ἐκπεπλεύκατε: το β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού της προστακτικής του ενεστώτα.(μον.6)

Μονάδες 10

Γ4. α. «σκέψασθε δὴ ὡς καλῶς, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι. οὐκ ἡγνόει οἶμαι ὁ νομοθέτης ὅτι οἱ πρεσβύτεροι τῷ μὲν εὖ φρονεῖν ἀκμάζουσιν, ἡ δὲ τόλμα ἤδη αὐτοὺς ἄρχεται ἐπιλείπειν διὰ τὴν

έμπειριαν τῶν πραγμάτων»: να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του αποσπάσματος και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους λειτουργία. (μονάδες 4)

β. «ἄμα δὲ καὶ τοὺς νεωτέρους διδάσκει αἰσχύνεσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ πάνθ' ὑστέρους πράττειν, καὶ τιμᾷν τὸ γῆρας, εἰς ὃ πάντες ἀφικόμεθα, ἐὰν ἄρα διαγενώμεθα».

Να εντοπίσετε την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου του αποσπάσματος(2 μονάδες), να αναγνωρίσετε το είδος του (1 μονάδα) και στη συνέχεια να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να εκφράζει την απλή σκέψη του λέγοντος(3 μονάδες).

Μονάδες 10

